

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою факультету
міжнародної торгівлі та права
(протокол № 7 від «30» 01 2023 р.)
Декан

 Юлія ГОНЧАРОВА

**ПОЛІТИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА /
POLITICAL REGIONALISM**

**РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	бакалавр	/ bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavioral sciences
спеціальність	052 Політологія	/ Political science
освітня програма	Політологія міжнародних відносин	/ Political science of international relations

Київ 2023

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автор: Воробйова Г.Ю., кандидат політичних наук, доцент

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії, соціології та політології 20.12.2022 р., протокол № 16.

Рецензенти:

Ліпін М.В., доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та політології;

Поживанов О.М., координатор громадської організації «Фонд муніципальних реформ «Магдебурзьке право».

ПОЛІТИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА / POLITICAL REGIONALISM

РОБОЧА ПРОГРАМА / COURSE OUTLINE

освітній ступінь	бакалавр	/ bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavioral sciences
спеціальність	052 Політологія	/ Politology
освітня програма	Політологія міжнародних відносин	/ Political science of international relations

**1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ
(ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		Усього годин/кредитів	з них			
			лекції	семінарські заняття	самостійна робота студентів	
1	Політична регіоналістика як навчальна дисципліна та практика	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК
2	Регіональні політичні процеси та політика	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК
3	Держава як територіально-політична система	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК
4	Централізація й децентралізація як моделі внутрішньодержавних відносин.	18	4	4	10	О, Т, ТЗ, ЕК
5	Суспільні комунікації в регіоналістиці	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК
6	Регіоналізм і моделі регіоналізації	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК
7	Становлення та розвиток територіально-політичної системи	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК
8	Регіональна політика та проблеми державотворення	16	4	4	8	О, Т, ТЗ, ЕК

9	Регіональні політичні еліти та політичні партії як суб'єкти політичного процесу	20	4	4	12	О, Т, ТЗ, ЕК
10	Регіональні політичні конфлікти	30	6	6	18	ККР, ТЗ, ЕК
	Разом:	180/6	42	42	96	
Підсумковий контроль						екзамен

Скорочення:

О – опитування

Т – тестування

ТЗ – творче завдання

ЕК – експрес-контроль

ККР – комплексна контрольна робота

2. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Результати навчання	Навчальна діяльність*	Робочий час студента

<p>Знати: витоки, сутність та зміст становлення політичної регіоналістики як науки та навчальної дисципліни, зв'язок з геополітикою та геоеконімікою, регіонознавством та регіональною наукою; витоки, сутність та зміст становлення поняття регіон, особливості сучасний критеріїв виокремлення регіонів.</p> <p>В м і т и характеризувати основні поняття політичної регіоналістики історико-політичних поглядів на поняття “регіон”, функції політичної регіоналістики серед інших гуманітарних наук; характеризувати основні відмінності між регіоном політичним регіоном.</p>	<p>Тема 1. Політична регіоналістика як навчальна дисципліна та практика</p> <p>Лекція №1. Становлення політичної регіоналістики як науки та навчальної дисципліни План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт і предмет політичної регіоналістики. 2. Місце політичної регіоналістики системі суспільних наук. 3. Співвідношення понять «політична регіоналістика», «політико-економічна географія». 4. Місце політичної регіоналістики системі наук. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 3 [с. 123-128, 277-308]. Додатковий: 6 [с. 55-197], 11 [с. 48-82], 12 [с. 118-226], 14 [с. 44-158], 16 [с. 58-84], 22 [с. 12-42]. Інтернет-ресурси: 29, 33.</p> <p>Лекція №2. «Регіон» в контексті поняття політична регіоналістика План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення різних значень терміну «регіон» в контексті поняття політична регіоналістика. 2. Класичні та новітні критерії виокремлення регіонів: культурні, мовні, конфесійні та етнічні, економічні та географічні, історичні, релігійні, міграційні. 3. Типи види і форми сучасних політичних регіонів. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 3 [с. 113-128], 5 [с. 277-308]. Додатковий: 6 [с. 175-197], 7 [с. 75-97], 18 [с. 98-142]. Інтернет-ресурси: 33, 34.</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p>	
--	---	--

<p>Знати: основні уявлення на регіональні політичні процеси та політику, різницю між поняттями регіоналізм, регіоналізація і глобалізація, їх співвідношення та взаємодію.</p> <p>Вміти: характеризувати основні теорії та моделі побудови регіонів в політичному просторі.</p>	<p>Тема 2. Регіональні політичні процеси та політика</p> <p>Лекція №1. Місце регіону в державно-територіальній організації сучасних суспільств</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Регіоналізм як «вимоги регіонів». 2. Регіоналізація як «відповідь державного центру». <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 3 [с. 53-65, 148-263], 4 [49-57]. <i>Додатковий:</i> 7 [с. 112-168], 8 [с. 67-95], 9 [62-87], 10 [с. 35-52], 12 [с. 68-91]. <i>Інтернет-ресурси:</i> 34, 36.</p> <p>Лекція №2. Зародження і розвиток політичних регіонів.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Регіоналізм як соціокультурна доктрина 2. Головні політичні чинники (зовнішні та внутрішні) виникнення процесу регіоналізації держав. Конфесіоналізм. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1 [с.77-95, 118-189], 2 [149-157]. <i>Додатковий:</i> 7 [с. 112-168], 8 [с. 67-95], 9 [62-87], 10 [с. 35-52], 12 [с. 68-91]. <i>Інтернет-ресурси:</i> 34, 36.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Використовуючи політологічні словники та енциклопедії, знайти і засвоїти значення таких дефініцій: регіон, політичний регіон, автономізація, федералізація, локалізм, сецеонізм, сепаратизм. 2. Підготувати презентацію у Power Point на тему: – «Порівняльна характеристика сучасних політичних регіонів»; 3. Підготувати порівняльну таблицю на тему: “Спільне та відмінне у поглядах мислителів з історії становлення...”
---	---

Знати:

теоретичні основи територіально-політичної системи, особливості регіоналізму як фактору формування територіального устрою держав.

В м і т и

охарактеризувати типи регіональних територіально-державних устроїв історичні умови виникнення створення особливості функціонування федеративних держав розрізняти практики територіально-організації держави аналізувати квазіунітарні та федеративні держави характеризувати типові форми регіонів в територіальному устрої держав автономні області автономні резервації район, територія простір, штат, комуна заморські території

Тема 3. Держава як територіально-політична система

Лекція №1. Регіони в державах як територіально-політичних системах (доктринальні аспекти)

План лекції

1. Теоретичні основи територіально-організації влади держави.
2. Територіальний та центральний рівень влади держави: співвідношення, спільне та відмінне.
3. Регіоналізм як фактор формування територіального устрою держав.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4 [с. 153-177], 5 [с. 108-124].
Додатковий: 8 [с. 28-42], 9 [с. 12-48], 19 [с. 122-242], 23 [с. 42-81].
Інтернет-ресурси: 28, 31, 32, 33.

Лекція №2. Типи регіональних територіально-державних устроїв

План лекції

1. Історичні умови виникнення, створення і особливості функціонування федеративних держав.
2. Особливості створення та функціонування конфедерації.
3. Історичні умови виникнення, створення і особливості функціонування унітарних держав.
4. Квазі унітарні та федеративні держави.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4 [с. 153-177], 5 [с. 108-124].
Додатковий: 8 [с. 28-42], 9 [с. 12-48], 19 [с. 122-242], 23 [с. 42-81].
Інтернет-ресурси: 28, 31, 32, 33.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Підготуватися до дискусії на тему «Протиправність анексії як спосіб утворення квазісуверенного «автономного» регіону».

Знати:

особливості процесів централізації та децентралізації, інші зокрема, сучасні моделі внутрішньодержавних відносин

Вміти:

аналізувати моделі взаємовідносин «регіон- центр» аналізувати сучасні тенденції розвитку нових регіонів.

Тема 4. Централізація й децентралізація як моделі внутрішньодержавних відносин.

Лекція №1. Централізація та децентралізація як спосіб просторово-територіальної організації в державі

План лекції

1. Децентралізація: сутність поняття історія виникнення.
2. Моделі відносин «регіон- центр» та характеристика (моделі домінування впливу, взаємодії, співучасті відчуженості).
3. Основні процеси децентралізації та співвідношення з процесами регіоналізації.
4. Ступінь самостійності регіонів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2 [с. 153-177], 3 [с. 108-124].

Додатковий: 8 [с. 28-42], 9 [с. 12-48], 19 [с. 122-242], 23 [с. 42-81].

Інтернет-ресурси: 33.

Лекція №2. Регіони в державах як територіально-політичних системах (сучасні практики)

План лекції

1. Визначення поняття глобальний регіон
2. Критерії для визначення неформальних регіонів.
3. Основні історико-культурні регіони світу.
4. Специфіка культурно-релігійних макрорегіонів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 37-39].

Додатковий: 8 [с. 65-77], 9 [с. 65-82], 10 [с. 85-112], 18 [с. 286-296], 23 [с. 112-162].

Інтернет-ресурси: 31, 32.

Завдання для самостійної роботи студентів:

Знати:

особливості політичних комунікацій, як беруть участь в процесі регіоналізації етапи, умови і засоби реалізації комунікацій між центром та регіонами.

Вміти:

розрізняти способи використання комунікацій для формування політики взаємодії між центром та регіонами розрізняти моделі комунікацій центру та периферії відокремлювати особливості комунікацій у сучасній децентралізації та централізації.

Тема 5. Суспільні комунікації в регіоналістиці

Лекція №1. Комунікація “центру” з “регіонами” у межах держави

План лекції

1. Комунікація та її роль у сучасному суспільстві.
2. Етапи, умови і засоби ефективної комунікації “центру” та регіонів.
3. Новітні інформаційні технології суспільних комунікаціях в процесі спілкування “центру” та “периферії”.
4. Інформаційні технології як елементи створення регіональних конфліктів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 37-39, 716-747].

Додатковий: 8 [с. 65-77], 9 [с. 65-82], 10 [с. 85-112], 18 [с. 286-296], 23 [с. 112-162].

Інтернет-ресурси: 34, 35.

Лекція №2.

Економічна складова як елемент комунікації в політичній регіоналізації

План лекції

1. Глобальні транснаціональні компанії та їх вплив на прийняття політичних рішень
2. Місце регіональних угруповань в глобальній системі міжнародних торговельно-економічних відносин.
3. Зовнішньоекономічна політика держави: зовнішні інвестиції, ринки збуту та альтернативні джерела технологій енергоресурсів і сировини та вплив на регіоналізацію.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 37-39, 716-747].

Додатковий: 8 [с. 65-77], 9 [с. 65-82], 10 [с. 85-112], 18 [с. 286-296], 23 [с. 112-162].

Інтернет-ресурси: 34, 35.

Завдання для самостійної роботи

Знати:

основні етапи та форми європейської регіоналізації, сутнісні характеристики та особливості прояву децентралізації в різних європейських країнах

Вміти:

охарактеризувати тенденції регіоналізації в європейських країнах та порівнювати ці тенденції в інших регіонах.

Тема 6. Регіоналізм і моделі регіоналізації

Лекція №1. Європейський досвід регіоналізації

План лекції

1. Досвід формування федеративної устрою в Бельгії.
2. Досвід регіоналізованих унітарних держав – Італії, Іспанії та Великобританії
3. Регіоналізм і спроби реформування адміністративних систем Великобританії, Нідерландів, Португалії і Греції.
4. Успіх регіоналізації в Бельгії, Франції, Італії та Іспанії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с. 8-12], 3 [с. 30-53, 216-240].
Додатковий: 12 [с. 26-54], 16 [с. 105-137], 17 [с. 12-27], 24 [с. 85-116].
Інтернет-ресурси: 25, 26, 29.

Лекція №2. Специфіка регіоналізації в Азії та Африці

План лекції

1. Особливості регіоналізації в Азії та Африці.
2. Курдське питання та новітні тенденції в регіоналізації.
3. Нові специфічні регіони та способи поглинання через релігії та етнічний фактор (на прикладі Парижа, Лондона, Бірмінгем та Манчестера).
4. Регіоналізація в країнах Близького Сходу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с. 8-12], 3 [с. 30-53, 216-240].
Додатковий: 12 [с. 26-54], 16 [с. 105-137], 17 [с. 12-27], 24 [с. 85-116].
Інтернет-ресурси: 25, 26, 29.

Завдання для самостійної роботи студентів

Знати:

основні етапи становлення української держави особливості формування територіально-політичної системи України, тенденції в адміністративно-територіальному поділі України та закріплення цього на законодавчому рівні.

Вміти:

аналізувати структуру та функції політичного та державного устрою порівнювати історичні види форм державного устрою в Україні.

Тема 7. Становлення та розвиток територіально-політичної системи України

Лекція №1. Особливості районування території України

План лекції

1. Особливості економічного та географічного районування регіонів України та політичний статус.
2. Культурно-географічне районування території України.
3. Адміністративно-територіальний поділ України. Відносини «центр – регіони» та ієрархія територіального управління в Україні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 66-99], 4 [с. 54-94]
Додатковий: 8 [с. 56-100], 13 [с. 54-78].
Інтернет-ресурси: 31, 32.

Лекція №2. Російська агресія як виклик для регіональної політики України.

План лекції

1. Анексія Криму як загроза для міжнародного гуманітарного права та територіальної цілісності України.
2. Особливості економічного та географічного регіонів України та політичний статус.
3. Повномасштабна агресія РФ як загроза національним інтересам та територіальній цілісності.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 66-99], 4 [с. 54-94]
Додатковий: 8 [с. 56-100], 13 [с. 54-78].
Інтернет-ресурси: 31, 32.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Використовуючи політологічні словники та енциклопедії, знайти і засвоїти значення таких дефініцій: районування, регіоналізація.
2. Підготувати презентацію на тему (3)

<p>Знати: суттєві характеристики регіональної політики та особливості системи та стратегії державної територіальної політики.</p> <p>Вміти: аналізувати місце та роль регіональної політики в системі державної політики, розрізняти типи регіональної політики.</p>	<p>Тема 8. Регіональна політика та проблеми державотворення</p> <p>Лекція №1. Місце регіональної політики у структурі державної політики</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, суб'єкти та об'єкти регіональної політики. 2. Система та стратегія регулювання територіального розвитку держави. 3. Стратегія територіального розвитку держави. 4. Типи регіональної політики. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 3 [с. 88-112], 5 [с. 267-325-577].</i> <i>Додатковий: 8 [с.10 -72], 15 [с.30 -80].</i> <i>Інтернет-ресурси: 28, 31.</i></p> <p>Лекція №2. Регіональні цільові програми</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи регулювання регіонального розвитку. 2. Бюджетне регулювання та міжбюджетні відносини. 3. Регіональне представництво в центральних органах влади. 4. Регіональний лобізм: форми, інститути та методи. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 3 [с. 88-112], 5 [с. 267-325-577].</i> <i>Додатковий: 8 [с.10 -72], 15 [с.30 -80].</i> <i>Інтернет-ресурси: 28, 31.</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів <i>Ділова гра. Студенти уявляють, що вони входять до робочої групи міністерства. Їм поставлене завдання провести заходи представниками профільних міністерств інших країн, щоб з'ясувати, які переваги для регіональної політики України треба</i></p>
--	--

Знати:
сутність та
характеристики
поняття регіональна
еліта, особливості
формування
регіональних еліт
взаємодія
регіональних та
загальнодержавних
еліт, різницю між
регіональною та
державною партією.

Вміти:
охарактеризувати
особливості
формування
регіональної еліти та
регіональної партії з
точки зору політичної
регіоналістики.

Тема 9. Регіональні політичні еліти та політичні партії як суб'єкти політичного процесу

Лекція №1.

Регіональні політичні еліти як суб'єкти регіонального процесу

План лекції

1. Регіональне і місцеве управління: цілі і завдання, структура органів.
2. Регіональне представництво центральних органах влади.
3. Поняття «регіональна політична еліта»

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с. 89-157].
Додатковий: 8 [с. 113-145], 10 [с. 155-150], 11 [с. 90-113].
Інтернет-ресурси: 30, 34, 35.

Лекція №2. Регіональні політичні партії як суб'єкти регіонального процесу

План лекції

1. Регіональні партії як частина загальнонаціональних у процесі державотворення.
2. Взаємодія регіональних партій у виборах на місцевому рівні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с. 89-157].
Додатковий: 8 [с. 113-145], 10 [с. 155-150], 11 [с. 90-113].
Інтернет-ресурси: 30, 34, 35.

Завдання для самостійної роботи студентів:

Підготуватись до ділової гри на тему:
«Створення регіональної партії».

Семінарське заняття №1. Регіональна еліта як фактор регіоналізації

Знати:

особливості регіональних конфліктів, динаміку розгортання політичних конфліктів, причини їх появи.

В м і т и

характеризувати та аналізувати розвиток регіональних конфліктів, робити аналітику поширення регіональних конфліктів.

Тема 10. Регіональні політичні конфлікти

Лекція №1.

Особливості поняття “регіональний конфлікт”

План лекції

1. Поняття «регіональний конфлікт».
2. Природа та специфіка регіональних політичних конфліктів.
3. Етнополітичний конфлікт як різновид регіонального політичного конфлікту вертикального характеру.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 191-216, 240-265].
Додатковий: 7 [с. 108-133], 8 [с. 203-214], 1 [с. 155-269].
Інтернет-ресурси: 28, 31, 32.

Лекція №2.

**Регіональні політичні конфлікти:
практичний досвід**

План лекції

1. Конфлікти в Нагорному Карабасі: особливості та динаміка.
2. Південна Осетія, Абхазія та Придністров'я: невизнані держави.
3. Велика Африканська війна та міжнародні відносини.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3 [с. 191-216, 240-265].
Додатковий: 7 [с. 108-133], 8 [с. 203-214], 12 [с. 155-269].
Інтернет-ресурси: 28, 31, 32.

Лекція №3. Врегулювання регіональних політичних конфліктів

План лекції

1. Стратегії врегулювання регіональних політичних конфліктів.
2. Сутність стратегії врегулювання регіональних політичних конфліктів.

Разом	180
Підсумковий результат	екзамен

* Курсивом визначено інтерактивні завдання з навчальної дисципліни «Політична регіоналістика».

4. **СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ***

Основний

1. Біленчук П. Д. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право) / Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В.: навч. посібник – К.: Атіка, 2000. – 304 с.
2. Бялоблещкий З. Стабільність та ефективність урядів у політичних системах країн Східної Європи: Підручник / Збігнев Бялоблещкий. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 239 с.
3. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів / Укладачі : Кононов І. Ф. (науковий редактор), Бородачов В. П., Топольськов Д. М. – Луганськ : Альма-матер-Знання, 2002. – 664 с.

4. Панченко Т.В. Політична регіоналістика : навч. Посібник / Т.В. Панченко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. Нац. Ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – С. 188.
5. Лендшел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи : Підручник / Мирослава Лендшел. – Ужгород : Мистецька лінія, 2011. – 688 с.

Додатковий

6. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – Київ : Наукова думка, 2006. – 511 с.
7. Кармазіна М. Регіональні політичні режими в Україні: підстави формування, специфіка функціонування, особливості трансформації / М. Кармазіна, Т. Бевз, Н. Ротар. – Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. – 248 с.
8. Коршук Р.М. Етнополітологія: Навчальний посібник К. 2011. С. 243.
9. Кузь О. М. Множинна ідентичність як фактор політичної культури // Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя : монографія / Л. М. Герасіна, І. В. Головка, І. Д. Денисенко та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2018. – С. 468.
10. Регіональна політика України: інституційно-правове забезпечення / Нац. Ін-т стратег. Досліджень; За ред. З. Варналія; Упоряд. З.Варналій, Є.Жемеренко, В.Жук, А.Павлюк. – Київ : НІСД, 2004. – 521 с. – (Регіональний розвиток ; Вип.6).
11. Кузь О. М. «Європа регіонів» як ідентичнісний проект // Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції : монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Харків : Право, 2019. – С.744 с.
12. Інтерпретація російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / За ред. В. Кулика. – Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. – 328 с.
13. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацяк ; [4-те вид., перероб. і допов.]. – Київ : Знання, 2011. – 406 с.
14. Матвієнко А. С. Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна : монографія / А. С. Матвієнко. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. – 376 с.
15. Мідделаар Л. Нова політика Європи: десять років політичних криз / Луук ван Мідделаар ; пер. З англ. О. Панича. – Київ : Дух і літера, 2021. – 408 с.
16. Мідделаар Л. Перехід до Європи: Як континент став союзом / Луук ван Мідделаар ; пер. З англ. Олексія Панича. – Київ : Дух і літера, 2018. – 576 с.
17. Основи демократії : Навчальний посібник для студентів вищ. Навч. Закладів / За заг. Ред. А. Колодій ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр-канад. Проект «Демократична освіта». – К. : Ай Бі, 2002. – 684 с.
18. Латигіна Н.А. Демократія: реалії versus утопії. К. : Київ. Нац. Торг.-екон. Ун-т, 2008. 400 с.

19. Основи етнодержавознавства / За ред. Ю. Римаренка. – К.: «Либідь», 1997. – 656 с.
20. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми / за ред. О. Рафальського. – Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2021. – 704 с.
21. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569 – 1999 / Т. Снайдер ; пер. з англ. А. Котенка, О. Надтоки. – Київ : Дух і літера, 2014. – 464 с
22. Kaufman, Joyce P. Introduction to international relations : theory and practice / Joyce P. Kaufman. – New York : Rowman & Littlefield Publishers, 2018. – 327 p.
23. Keating M. The new regionalism in Western Europe: territorial restructuring and political change / M. Keating. – Cheltenham : Edward Elgar, 1998. – 242 p.
24. Middelaar Luuk van. Alarums and excursions: improvising politics on the European stage / Luuk van Middelaar. – Newcastle upon Tyne : Agenda, 2019. – 320 p.
25. Кучеренко Т.В. Взаємодія центральної та регіональних еліт у політичному процесі держави.// Вісник Хар. Нац. Ун-ту. – 2000. № 470. Питання політології. С – 435.

Інтернет-ресурси

26. Атлантична рада США. – Режим доступу: <http://www.atlanticcouncil.org> (дата звернення 11.09.2023).
27. Брукінгський інститут (The Brookings Institution (BI)). – Режим доступу: <http://www.brookings.edu> (дата звернення 11.09.2023).
28. Європейський союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europarl.eu.int> (дата звернення 11.09.2023).
29. Міністерство регіонального розвитку та будівництва в Україні. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua/> (дата звернення 11.09.2023).
30. Політична регіоналістика. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5373> (дата звернення 11.09.2023).
- 31.14. The Assembly of European Regions. – Режим доступу: <http://www.aer.eu> (дата звернення 11.09.2023).
32. Endo K. The Principle of Subsidiarity : From Johannes Althusius to Jacques Delors [Електронний ресурс] / Ken Endo. – Hokkaido University, 1993. – Режим доступу: [http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/15558/1/44\(6\)_p652-553.pdf](http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/15558/1/44(6)_p652-553.pdf). (дата звернення 11.09.2023).
33. Follesdal A. Subsidiarity and Democratic Deliberation [Електронний ресурс] / Andreas Follesdal. – Режим доступу: <https://www.sv.uio.no/arena/english/> (дата звернення 11.09.2023).
34. NUTS – The Nomenclature of Territorial Units for Statistics [Електронний ресурс] / European Commission. Eurostat. – Режим доступу: <http://>

epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/introduction (дата звернення 11.09.2023).

35. Subsidiarity: Brief Anthology. – Regione Lombardia, 2009. – 101 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irer.it/convegni/archivioeventi/> (дата звернення 11.09.2023).

36. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua> (дата звернення 11.09.2023).

*Курсивом визначено джерела та літературу, яка наявні в бібліотеці ДТЕУ.

6. ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ **програми дисципліни «Політична регіоналістика»**

Погоджено
Завідувач кафедри філософії,
соціології та політології
_____ А.А. Кравченко
«__» _____ 2023 р.

Погоджено
Координатор громадської
організації «Фонд муніципальних
реформ «Магдебурзьке право»
_____ О.М. Поживанов
«__» _____ 2023 р.

Погоджено
Професор кафедри філософії,
соціології та політології
_____ М.В. Ліпін
« ___ » _____ 2023 р.

Погоджено
_____
_____
« ___ » _____ 2023 р.

Погоджено
_____
_____
« ___ » _____ 2023 р.

Погоджено
_____
_____
« ___ » _____ 2023 р.